

МЕТАБОЛІЧНІ ПРОЦЕСИ РУБЦЯ ТЕЛИЧОК ТА ІНТЕНСИВНІСТЬ ЇХ РОСТУ ЗА ВИКОРИСТАННЯ БІЛКОВО-ВІТАМІННО-МІНЕРАЛЬНОЇ ДОБАВКИ УДОСКОНАЛЕНОЇ РЕЦЕПТУРИ

І.М. Горійовська, аспірантка*

Інститут сільського господарства Карпатського регіону НААН

Введення до комбікорму білково-вітамінно-мінеральної добавки нової рецептури дає змогу збалансувати силосно-концентратні раціони ремонтних теличок віком 14-18 місяців за дефіцитними в зоні Передкарпаття мікроелементами та жиророзчинними вітамінами. Це сприяло оптимізації певних ланок метаболізму в організмі теличок, що забезпечило збільшення добових приростів їх живої маси на 9,2% порівняно з тваринами, які отримували стандартну БВМД.

Ремонтні телички, премікси, білково-вітамінно-мінеральні добавки, вміст рубця, продуктивність

Рентабельність молочного скотарства зумовлена багатьма факторами, до числа яких, зокрема, належить своєчасний ремонт стада, тобто заміна вибракуваних корів високопродуктивними первістками [8], вирощування яких залежить від якісних характеристик ремонтних теличок (живої маси за етапами вирощування, парувального віку тощо). Одне із центральних місць у цьому аспекті займає повноцінна годівля тварин, у тому числі широке використання в раціонах балансуючих кормових добавок. До їх числа належать білково-вітамінно-мінеральної добавки та білково-жиро-мінеральні добавки, які виготовляються на основі високобілкових компонентів рослинного і тваринного походження (макух, шротів, м'ясного, м'ясо-кісткового, рибного борошна та ін.) в комплексі з біологічно активними речовинами (БАР) [9,10].

Виходячи з економічних реалій, на противагу різним видам високовартісних завізних білкових добавок, увагу привертають місцеві джерела рослинного протеїну, характерні для ґрунтово-кліматичних умов тої чи іншої зони, а також з урахуванням її біогеохімічної специфіки. Так, у Передкарпатті такими рослинами є боби кормові, горох і ріпак [6, 9, 11].

Разом з тим, використання у годівлі ремонтних теличок західного регіону України у зимово-стійловий період силосно-концентратних раціонів з введенням стандартних комбікормів та преміксів, не забезпечує потреби тварин у протеїні, макро-

---

*Науковий керівник – доктор біологічних наук, професор С.О. Вовк

© І.М. Горійовська, 2015

мікроелементах і жиророзчинних вітамінах. Зокрема, в таких раціонах спостерігається дефіцит протеїну, P, Na, S, Cu, Zn, Co, I і жиророзчинних вітамінів A і D [1, 13]. Отже, стандартні білково-вітамінно-мінеральні добавки та премікси для годівлі ремонтних теличок симентальської породи в зоні Передкарпаття у зимово-стійловий період потребують корекції.

Метою роботи було з'ясувати вплив згодовування оптимізованої за вмістом протеїну, жиророзчинних вітамінів і мінеральних речовин БВМД у складі силосно-концентратного раціону на кількісний склад і функціональну активність мікроорганізмів рубця теличок та інтенсивність їх росту.

Матеріали та методи досліджень. Науково-господарський дослід проводили у ТзОВ «Літинське» протягом грудня 2012 – березня 2013 р. Дрогобицького району Львівської області на теличках симентальської породи віком 14-18 місяців. Схема дослідження наведена в табл. 1. За принципом аналогів (походження, вік, жива маса) було відібрано дві групи теличок по 10 голів у кожній. Технологія утримання стійлово-прив'язна, із моціоном на вигульних майданчиках. Годували тварин згідно із загальноприйнятими нормами [8].

1. Схема дослідження

Група	Кількість тварин	Період дослідження	
		зрівняльний (25 діб)	основний (120 діб)
Перша (контрольна)	10	ОР + комбікорм зі стандартною БВМД	ОР + комбікорм зі стандартною БВМД
Друга (дослідна)	10	ОР + комбікорм зі стандартною БВМД	ОР + комбікорм з експериментальною БВМД

Тип годівлі ремонтних теличок у зимово-стійловий період утримання силосно-концентратний, характерний для більшості господарств Передкарпаття. Структура основного раціону (ОР) ремонтних теличок складалася з силосу вико-ячмінного (25% вики, 75% ячменю), сіна злаково-бобове (70% злакових, 30% бобових), січки пшеничної соломи і меляси. Годівля тварин дворазова (порційна). Вранці телицям згодовували 50% кормів від загальної поживності раціону: комбікорм, силос, здобрений мелясою, сіно і солом'яну січку.

У зрівняльний період (25 днів) тварин обох груп годували однаково за господарським раціоном (сіно злаково-бобове, солома пшенична, силос вико-ячмінний, меляса, комбікорм). Комбікорм містив дерть ячменю, пшениці, вівса, жита, кукурудзи і

стандартну БВМД, до структури якої входили соняшниковий і соєвий шроти.

В основний період, упродовж 150 діб, тварини контрольної групи одержували аналогічний раціон. Телицям дослідної групи до складу комбікорму вводили БВМД (25% за масою, на заміну соняшникового і соєвого шротів та кормових дріжджів) із включенням до її структури екструдованих бобів кормових, ріпакового шроту, висівок пшеничних та, згідно з нормою, дефіцитних для зони мінеральних елементів (Na, S, Zn, Co, Cu, I) і жиророзчинних вітамінів (A і D).

Для дослідження кількісного складу і функціональної активності мікроорганізмів рубця від трьох тварин з кожної групи відбирали вміст рубця за допомогою ротоглоткового зонда (через 2 год. від початку ранкової годівлі).

Визначали хімічний склад згодовуваних кормів та їх поживну цінність за методиками повного зоотехнічного аналізу [6, 9]. Визначення мінерального складу кормів проводили за загальноприйнятими методиками [9, 10, 11]. У вмісті рубця визначали концентрацію водневих іонів (pH) іонометрично, аміло-, протео- та целюлозолітичних бактерій – шляхом посіву на елективні поживні середовища [15], амілолітичну активність мікроорганізмів – за методикою [12]; протеолітичну та целюлозолітичну активність – за методиками [13, 14], концентрацію аміаку – мікродифузним методом Конвея, сиру бактеріальну масу – методом фракційного центрифугування. Телиць щомісяця зважували. Статистичну обробку одержаних даних проводили з використанням Microsoft Excel.

Результати досліджень. Згодовування стандартної та експериментальної БВМД у складі комбікормів на фоні силосно-концентратних раціонів по-різному вплинуло на видову, кількісну популяцію симбіотичної мікрофлори рубця теличок та його функціональну активність (табл. 2).

Як відомо, концентрація водневих іонів (pH) у рубцевій рідині є інтегральним показником, який визначає напрям та інтенсивність ферментації, кількість та видовий склад мікрофлори, її активність, ступінь утворення органічних кислот та швидкість їх всмоктування [1].

Встановлено, що pH рубця дослідних теличок через дві години після годівлі був вірогідно нижчим, ніж у контрольних ($p < 0,05$). У зв'язку з цим, очевидно, що більшість молекул аміаку переходить у форму амонійного іона, повільніше всмоктується з рубця і більше асимілюється мікрофлорою, про що свідчить достовірне ($p < 0,01$) підвищення кількості аміло- та целюлозолітичних бактерій і

тенденція до зростання чисельності протеолітичних. У цьому аспекті наші дані узгоджуються з результатами авторів [7].

2. Мікробіолого-біохімічні показники вмісту рубця, $M \pm m$, $n=3$

Показник	Група тварин	
	контрольна	дослідна
Концентрація водневих іонів (рН)	6,50±0,10	6,13±0,12*
Аміачний азот	23,68±0,24	20,81±0,86*
Кількість бактерій, млн./100мл		
амілолітичні	10,8±0,09	11,03±0,30**
целюлозолітичні	8,60±0,30	10,98±0,31**
протеолітичні	3,40±0,25	3,67±0,08
Сира біомаса бактерій, мг/100мл	1619,0±76	2293,0±163*
Абсолютно суха речовина бактерій мг/мл	179,0±7,0	264,0±9,0**
Ферментативна активність:		
амілолітична, умовн.амілоліт. од.	1,61±0,124	2,54±0,086**
целюлозолітична, %	16,54±0,55	21,43±1,21
протеолітична, Мекв. тироз. в 100мл/хв	0,240±0,017	0,264±0,009

* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$.

Одночасно із збільшенням чисельності достовірно ($p < 0,01$) зросла також амілолітична ферментативна активність мікрофлори і відзначено тенденцію до підвищення целюлозолітичної та протеолітичної активностей.

Висока кількість аміло-, целюлозо- та протеолітичних бактерій у передшлунках є свідченням інтенсивного синтезу мікробіального протеїну, тобто нагромадження сирої біомаси мікрофлори. Активне накопичення мікробіального протеїну в рубці дослідних теличок позначається на інтенсивності їх росту (табл. 3).

3. Інтенсивність росту ремонтних теличок, $M \pm m$, $n=10$

Показник	Група тварин	
	контрольна	дослідна
Жива маса		
початок періоду	289,14±1,27	290,3±1,24
кінець періоду	386,6±1,24	390,8±1,30
Загальний приріст живої маси, кг	97,5±1,57	106,5±1,27
Середньодобовий приріст, г	650±13,52	710±10,49
± до контролю, %	100	109,2

Так, середньодобові прирости живої маси теличок, які отримували експериментальну БВМД, становили 710 г і були на 9,2 % вищими, ніж у контролі (650 г).

Висновки

1. Використання балануючої БВМД нової рецептури сприяє забезпеченню мікрофлори рубця теличок необхідними елементами живлення, про що свідчить зростання чисельності та ферментативної активності мікробних популяцій.

2. Оптимізація рубцевого метаболізму в кінцевому результаті сприяла підвищенню середньодобових приростів живої маси дослідних теличок на 9,2% порівняно з контролем.

3. Перспективним напрямком є вивчення ефективності використання у годівлі великої рогатої худоби оптимізованих БВМД на основі місцевих джерел рослинних протеїнів.

Список літератури

1. Вплив білково-вітамінно-мінеральної добавки на обмінні процеси в організмі ремонтних теличок, їх ріст і розвиток у період вирощування / Я. С. Вовк [і ін.] // Передгірне та гірське землеробство і тваринництво. – Вип.50. – Ч 1. – Львів-Оброшино, 2008. – С. 57–66.

2. Вовк Я. С. Вплив згодовування коровам мінеральної добавки на деякі показники обміну речовин у рубці / Я. С. Вовк, В. Ю. Вудмаска, Г. В. Братуняк // Науково-технічний бюлетень Інституту землеробства і біології тварин. Серія: Фізіологія і біохімія. – 1999. – Вип. 1 (3). – С. 99–101.

3. Войтович Н. Г. Продуктивність та функціональна активність рубця корів при застосуванні високобілкових кормів і мінеральних добавок : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. с.-г. наук : спец. 06.02.02 “Годівля тварин і технологія кормів” / Н. Г. Войтович. – К., 2008. – 20 с.

4. Войтович Н. Г. Синтез мікробіального білка в рубці корів при використанні в сінажно-концентратних раціонах комбікорму і преміксу нової рецептури / Н. Г. Войтович // Науковий вісник ЛНАВМ ім. С. З. Гжицького. – 2004. – Т. 6, № 3. – Ч. 4. – С. 19–25.

5. Демидюк С. К. Характеристика хімічного складу та поживності кормів в ТзОВ “Хлібороб” Золочівського району Львівської області / С. К. Демидюк // Сільський господар. – 2004. – № 1–2. – С. 23–25.

6. Давыдов Б.Н. Азотистый обмен у бычков на жомовом откорме при включении в их рационы различных аммонийных солей / Б.Н. Давыдов, Л.П. Князев // Доклады Московской с.-х. академии им. Тимирязева – 1981. - № 265. – С. 33-38.

7. Довідник по годівлі сільськогосподарських тварин / Г. О. Богданов [та ін.]. – К. : Урожай, 1986. – 488 с.

8. Довідник по застосуванню біологічно активних речовин у тваринництві / В. С. Чумаченко [та ін.]. – К. : Урожай, 1989. – 264 с.

9. Довідник поживності кормів / М. М. Карпусь [та ін.] ; за ред. М. М. Карпуся. – 2-ге вид., перероб. і допов. – К. : Урожай, 1988. – 400 с.

10. Зоотехнический анализ кормов / [Е. А. Петухова, Р. Ф. Бессарабова, Л. Д. Халенева, О. А. Антонова]. – 2-е изд. доп. и перераб. – М. : Агропромиздат, 1989. – 239 с.

11. Кравців Р. Вміст мікроелементів у кормах ТзОВ “Літинське” Дрогобицького району Львівської області / Р. Кравців, Г. Коваль, Н. Васерук // Сільський господар – 2004. – № 9–10. – С. 4 – 6.

12. Кулик М. Ф. Вплив клітковини в умовах *in vitro* на амілазну активність вмісту рубця і хімусу дванадцятипалої кишки великої рогатої худоби / М. Ф. Кулик, В. М. Шевчук, О. Г. Магала // Корми та годівля сільськогосподарських тварин. – 1970. – Вип. 20. – С. 52 – 57.

13. Лебедев Н. И. Медь, цинк и кобальт в кормлении коров / Н. И. Лебедев, Т. П. Логинова, Т. Н. Петрова // Зоотехния. – 1990. – № 1. – С. 49 – 50.

14. Паєнок С. М. До методики визначення целюлозолітичної активності ферментних препаратів та вмісту передшлунків жуйних тварин / С. М. Паєнок // Фізіологія і біохімія с.-г. тварин. – 1970. – Вип. 15. – С. 61 – 62.

15. Снітинський В. В. Кількісна характеристика та ферментативна активність рубцевої мікрофлори у корів при використанні в складі сінажно-концентратних раціонів вдосконалених рецептів комбікормів та преміксів / В. В. Снітинський, Н. Г. Войтович // Наук.-техн. бюл. Інституту біології тварин і ДНДКІ ветпрепаратів та кормових добавок. – 2005. – Вип. 6, № 2. – С. 199 – 203.

Введение в состав комбикорма белково-витаминно-минеральной добавки новой рецептуры позволяет сбалансировать силосно-концентратный рацион ремонтных телок в возрасте 14-18 месяцев по дефицитным в зоне Прикарпатья микроэлементам и жирорастворимым витаминами. Это способствовало оптимизации некоторых звеньев метаболизма в организме телок, что обеспечило увеличение суточных приростов их живой массы на 9,2% по сравнению с животными, получавшими стандартную БВМД.

Ремонтные телки, премиксы, белково-витаминно-минеральные добавки, содержание рубца, производительность

Putting to the feeding of repair heifers aged 14-18 months a new formulated protein-vitamin-mineral supplement balanced their rations for deficient in the Precarpathian area trace elements and fat-soluble vitamins. Optimizing a some aspects of heifers increased daily alive weight to 9.2% compared to the animals of control group.

Repair heifers, premixes, protein-vitamin-mineral supplements, content rumen performance

УДК 636.92:636.084.52:616-098

ПРОДУКТИВНА ДІЯ БІОМАСИ ДРІЖДЖІВ НА ОБМІН РЕЧОВИН ТА ЯКІСТЬ М'ЯСА МОЛОДНЯКУ КРОЛІВ ПРИ ІНТЕНСИВНОМУ ВИРОЩУВАННІ

**Л. М. Дармограй, доктор сільськогосподарських наук,
професор**

М. Є. Шевченко, аспірантка*

Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького

Наведено результати дослідження з вивчення впливу різної кількості біомаси дріжджів на обмін речовин та інтенсивність росту молодняку кролів, забійні показники, якість м'яса та гематологічні показники. З'ясовано, що використання повнораціонного гранульованого комбікорму з вмістом кормових дріжджів 9% порівняно з контрольною групою сприяло збільшенню інтенсивності росту кролів на 4,5% ($p < 0,001$). Доведено, що показники забою кролів цієї групи порівняно з контролем були на 1,23 % більші ($p < 0,001$). Показано, що різна кількість біомаси дріжджів позитивно вплинула на якість м'яса і гематологічні показники. Окреслено перспективи подальших досліджень щодо вирішення цієї проблеми.

Молодняк кролів, кормові дріжджі, комбікорм, середньодобові прирости, забійний вихід, хімічний склад м'яса, гематологічні показник

---

* Науковий керівник - доктор сільськогосподарських наук Л. М. Дармограй